

DOBELES SENĀKO IELU NOSAUKUMU MEKLĒJUMOS

Abstract

Names of the Oldest Streets in Dobele

According to the materials that are available in the Dobele Local History Museum the first (the oldest) known map in which the street names of Dobele are recorded, is dated as of 1885. The Market Place (in the list *Am Markt*; in the plan *Marktplatz*) and 7 streets with the surnames of the owners of the following building plots: *Post-Strasse*, *Grosse Kirchen-Strasse*, *Kleine Kirchen-Strasse*, *Grosse Strasse*, *Grünhofsche Strasse*, *Bach-Strasse* and *Schulen-Strasse* have been mentioned in this Plan of Dobele (*Plan von Doblen*) in the German language.

Each street has not only its place of location and its name but also its own history since we know that in the course of time the street names are often changed. Sometimes these are especially the names of the oldest streets that are the best evidences of time. Also the oldest streets of Dobele in the course of time have several times experienced change of their names:

Pasta (Post) Street → *Viestura Street*;

Lielā (Big) Street → *Brīvības (Freedom) Street*;

in the 30-ies of the 20th century *Mazā Baznīcas (Little Church) Street* was joined with the *Tukuma Street* and was renamed as *Tukuma Street*; with this *Mazā Baznīcas (Little Church) Street* from the City Plan of Dobele is lost (*Tukuma Street* → *Uzvaras (Victory) Street*);

Lielā Baznīcas (Great Church) Street → *Baznīcas (Church) Street* → *Aizsargu Street* → *Pētera Stučkas Street* → *Baznīcas (Church) Street*;

Strauta (Watercourse) Street → *Upes (River) Street* → *Jāņa Rudzutaka Street* → *Upes (River) Street*;

Zaļās muižas (Green Estate) Street → *Zaļā (Green) Street* → *Dāvida Beikas Street* → *Zaļā (Green) Street*;

Skolas (School) Street → *Komjaunatnes (Komsomol) Street* → *Skolas (School) Street*.

Atslēgas vārdi: Dobele, onomastika, urbanonīmi, urbanonīmu maiņa

Kopš 2009. gada 1. jūlija Dobele ir Dobeles novada administratīvais centrs. Tā atrodas apmēram 70 km uz dienvidrietumiem no Latvijas galvaspilsētas Rīgas, Bērzes upes krastos, kur Austrumkurzemes augstiene pāriet Zemgales līdzenumā, teritorijas lielums – 8 km². Dobeles vecpilsētu veidoja trīsstūris starp Bērzes senleju un diviem ceļiem (tagad ielām), kas veda uz rietumiem un savienojās īsi pirms pārceltuves (vēlāk tilta) iepretim ordeņa mūra pilij upes kreisajā krastā (Stabrovska 1990: 2). Pilsētas tiesības Dobele ieguva 1917. gadā, bet Dobeles vārds rakstos (proti, Zemgales dalīšanas aktā) pirmoreiz minēts jau 1254. gadā.

Pašlaik Dobelē ir 86 ielas un tātad 86 ielu nosaukumi. To vidū ir septiņi savā ziņā unikāli ielu nosaukumi, jo Latvijā šobrīd atrodami tikai Dobelē: *Edgara Francmaņa iela* (1990), *Gaurata iela* (1995), *Hildas Vīkas iela* (1988), *Liepājas šoseja* (1956), *Muldavas iela* (1990), *Spodrības iela* (20. gs. 50. g. b.–60. g. s.) un *Virkus iela* (1929). Protams, ir arī ļoti izplatīti ielu nosaukumi. Tā no pašlaik Dobelē atrodamajām ielām Latvijā vispopulārākie nosaukumi, kas sastopami vismaz 100 reižu, ir 11 urbanonīmiem: *Ozolu iela* (106), *Saules iela* (110), *Lauku iela* (114), *Upes iela* (121), *Kalna iela* (123), *Krasta iela* (131), *Bērzu iela*

(137), *Liepu iela* (167), *Parka iela* (167), *Dārza iela* (172) un *Skolas iela* (188). Dobeles, tāpat kā jebkura cita pilsēta, laika gaitā ir mainījusies, līdz ar to mainās arī pilsētplānojums, dažas ielas tiek apvienotas ar citām un zūd, bet biežāk – tiek radītas jaunas ielas. Taču šoreiz gribam rast atbildi uz jautājumu: kuras ir Dobeles senākās ielas un kā mainījušies to nosaukumi laika gaitā? Nenoliedzami, dažādi vēstures fakti un dokumenti, kā arī iedzīvotāju atmiņas ļauj daudz precīzāk izsekot gan ielu vēsturei, gan ielu nosaukumu maiņai (ja ne, vērojumi var būt pavisam hipotētiski, nepārliciecināmi, pat kļūdaini; tā vairākkārt skaidrots, ka Dobeles *Zaļās ielas* nosaukums radies tāpēc, ka tās malās ir daudz koku un pavasarī ziedošu košumkrūmu (šo ielas burvību gan nevar noliegt), taču motivācija šīs ielas nosaukumam ir citāda – par to tālāk). Tāpēc te gribētos uzslavēt Latvijas Televīzijas jauko un izzinošo raidījumu par Rīgas ielām „Ielas garumā”.

Pēc Dobeles Novadpētniecības muzeja rīcībā esošajiem materiāliem, pirmās liecības par Dobeles ielām atrodamas 1838. gada plānā „Charte von dem Flechen Doble”, kurā redzams, ka pilsētā toreiz bijušas sešas ielas, kaut arī tās nav nosauktas vārdā, bet pirmā (senākā) pašlaik zināmā karte, kurā atzīmēti Dobeles ielu nosaukumi, datēta ar 1885. gadu. Iespējams, ka tieši šajā laikā arī apstiprināti pirmie oficiālie ielu nosaukumi. Šajā Dobeles plānā (*Plan von Doblen*) vācu valodā minēts Tīrgus laukums (sarakstā *Am Markt*; plānā *Marktplatz*) un 7 ielas ar apbūves gabala īpašnieku uzvārdiem: *Post-Strasse*, *Grosse Kirchen-Strasse*, *Kleine Kirchen-Strasse*, *Grosse Strasse*, *Grünhofsche Strasse*, *Bach-Strasse* un *Schulen-Strasse*.

Šādi vai līdzīgi nosaukumi pašlaik Dobelē atrodami tikai trīs (protams, latviešu valodā): *Skolas iela*, *Baznīcas iela* un *Zaļā iela*. Vai tās patiesi ir tās pašas ielas un tie paši nosaukumi, kas laika gaitā nav mainīti? Kur palikuši vai kā mainījušies pārējie šie nosaukumi? Kā tagad sauc šīs ielas? Vai tās vēl ir saglabājušās? Šie ir jautājumi, uz kuriem meklēt atbildes ir šā raksta uzdevums.

Katrai ielai ir ne tikai sava atrašanās vieta, savs vārds, bet arī savs rašanās laiks un sava vēsture, jo, kā zināms, ielu nosaukumi laika gaitā bieži vien ir mainīti. Nereti tieši vecāko ielu nosaukumi ir labākie laika liecinieki. Kā rakstījusi Laimute Balode, „vēstures līkločos arī vietvārdi ir izmantoti kā varas un pārvaldes ierocis: gan kā izdevīga propagandas tribīne, gan kā savas varenības apliecinājums un iemūžinājums. Dažādas varas ir skārušas dažādus vietvārdu slāņus, bet visvairāk to var just apdzīvotu vietu nosaukumos, bijušo kolhozu nosaukumos un it īpaši urbanonīmos – ielu, laukumu, parku, tiltu nosaukumos un to maiņā. Izmantojot metaforu, varētu teikt, ka vēstures riteņi nežēlīgi ir braukājuši pa Latvijas pilsētu ielām, plēsuši nost agrākās ielu plāksnītes, mainījuši tās pret jaunām, savam laikam

tīkamākām un piemērotākām.” (Balode 2003: 3) Arī Dobeles senākās ielas laika gaitā vairākkārt piedzīvojušas nosaukumu maiņu.

Vismazāk nosaukuma maiņu – tikai vienreiz – piedzīvojušas divas no senākajām, proti, 1885. gada Dobeles plānā minētajām, ielām – toreizējā *Post-Strasse* un *Grosse-Strasse*. *Post-Strasse* (tātad *Pasta iela*) savu nosaukumu guvusi par godu tā saucamajam zirgu pastam, kas datēts ar 18. gs. sākumu un atradies vienā no vecākajām šīs ielas mājām, resp., tagadējā Viestura ielā 12 (Meikulāne 2003e: 7).

Nereti Latvijas provinces pilsētās kāda iela (bieži vien galvenā) nosaukta Latvijas galvaspilsētas vārdā – Rīgas iela (vai nu tā patiesi arī ved uz Latvijas galvaspilsētu, vai arī dota vienkārši par godu Rīgai) vai arī par *Lielo ielu* (jo tā patiesi ir lielākā, galvenā, bieži vien arī vecākā vai vismaz viena no vecākajām). Lai arī Dobeles galvenā iela caur Jelgavu patiesi ved uz Latvijas galvaspilsētu, tā (vismaz oficiāli) nekad nav bijusi Rīgas iela vai Jelgavas iela, bet gan *Lielā iela* (resp., 1885. gada plānā *Grosse Strasse*).

1939. gada 29. jūnija Dobeles pilsētas valdes sēdes protokolā atrodams ieraksts: „Vienbalsīgi nolemj lūgt Valsts prezidenta sekretariāta piekrišanu Lielās ielas pārdēvēšanai par Lielā Vadoņa ielu, sakarā ar patreizējo ielas pārbūvi.” (Meikulāne 2003c: 7) 1940. gada 26. aprīlī Dobeles pilsētas valde, ievērojot, ka dažu ielu nosaukumi neatbilst toreizējam laikmeta garam un cildinot latviešu nacionālo darbinieku un varoņu piemiņu, pieņēma lēmumu pārdēvēt četras pilsētas ielas – *Lejas ielu* par *Valdemāra ielu* un *Bīlasta ielu* par *Krišjāņa Barona ielu*, kā arī divas šai rakstā aplūkotās ielas: *Lielo ielu* un *Pasta ielu*. Līdz ar to *Lielā iela* un daļa *Pasta ielas*, skaitot no pilsētas centra pāri Bērzes tiltam, pārdēvēta par *Brīvības ielu*, bet *Pasta iela* – par *Viestura ielu*. (Stabrovskā 1990: 2) Šie nosaukumi tad arī saglabājušies līdz mūsdienām. Jāpiebilst gan, ka 1963. gada 1. martā izpildkomitejā, klāt esot nenosauktiem kara komisariāta pārstāvjiem, pēc viņu ierosinājuma tiek pieņemts lēmums Otrajā pasaules karā kritušā varoņa Valērija Veļičko vārdā nosaukt Brīvības ielu, bet Viktora Ļeonova vārdā Viestura ielu. Taču 26. aprīlī, pamatojoties uz Dobeles rajona izpildkomitejas lēmumu par ielu pārdēvēšanu Otrajā pasaules karā Dobeles pilsētā kritušo varoņu vārdā, Valērija Veļičko vārdā nosauc Valdemāra ielu, bet Viktora Ļeonova vārdā – Stacijas ielu. (Stabrovskā 1990: 3)

Kā redzams 1885. gada kartē, 19. gs. Dobelē ir bijušas divas Baznīcas ielas – *Grosse Kirchen-Strasse* un *Kleine Kirchen-Strasse*. Tās abas gājušas paralēli viena otrai un savu nosaukumu guvušas no centrā esošās luterāņu baznīcas, kuras celtniecība sākta 1495. gadā (tai līdzās veidojies tirgus laukums) (Meikulāne 2003a: 7). Turpmākais liktenis abām ielām gan ir atšķirīgs. 20. gs. 30. gadu ceļveži Dobelē min 31 ielu. No pilsētas kartes pazudusi *Mazā Baznīcas iela*, bet bijušās *Lielās Baznīcas ielas* vietā palikusi tikai *Baznīcas iela* (Stabrovskā

1990: 2). Rodas jautājums – kas tad noticis ar *Mazo Baznīcas ielu*? Izrādās, ka 20. gs. 30. gados *Mazā Baznīcas iela* (tagadējās Uzvaras ielas posms no Tirgus laukuma līdz Brīvības ielai) tiek apvienota ar *Tukuma ielu* un tiek nosaukta par ***Tukuma ielu*** (Stabrovskā 1990: 2) (te varētu piebilst, ka toreizējā kartē arī iezīmēts ceļš uz Tukumu). Līdz ar to *Mazā Baznīcas iela* no Dobeles pilsētas plāna pazūd. Ar Dobeles pilsētas valdes 1934. gada novembra lēmumu *Tukuma iela*, pa kuru 1919. gada 23. novembrī, padzenot bermontiešus, ienāca Latvijas armijas karavīri, tika pārdēvēta par ***Uzvaras ielu***. Šāds nosaukums ielai saglabājies līdz pat mūsdienām. (Meikulāne 2003b: 7) Savukārt *Lielā Baznīcas iela* 1935. gadā pārdēvēta par ***Aizsargu ielu*** (Stabrovskā 1990: 2). Tiesa gan, pirms tam *Lielā Baznīcas iela* bija jau kļuvusi par ***Baznīcas ielu*** – acīmredzot tas noticis jau brīdī, kad zūd *Mazās Baznīcas ielas* vārds, jo nav vairs nepieciešamības norādīt pretstatu starp *Lielo Baznīcas ielu* un *Mazo Baznīcas ielu*. Nosaukums *Aizsargu iela* ir tikai līdz 1940. gadam, jo 1940. gada augustā pilsētas valde pieņem lēmumu *Aizsargu ielu* pārdēvēt par ***Pētera Stučkas ielu*** (Stabrovskā 1990: 3). Jāsaka, ka rakstnieks, jurists un politiķis Pēteris Stučka (1865–1932) kļuva par vienu no okupētās padomju Latvijas varoņiem, laikam jau tieši tāpēc viņa vārdā 1967. gada 10. janvārī nosauca ne tikai pilsētu un rajonu, kuru savulaik veidoja 20 ciemati, bet arī ielas un pionieru pulciņus; te varētu arī piebilst, ka Pēteris Stučka aptaujas „100 Latvijas personības” sarakstā ir 259. vietā (Bambals 2006: 20). 1990. gadā Dobelē tika atjaunoti vēsturiskie ielu nosaukumi. Tā pēdējā šīs Dobeles ielas (un arī visu citu rakstā turpmāk minēto ielu) nosaukuma maiņa notikusi 1990. gadā, kad Dobeles pilsētas padomes sesijā tika nolemts Pētera Stučkas ielas posmu no Brīvības ielas līdz Muldavas ielai nosaukt par E. Francmaņa ielu, bet ielas posmam no Tirgus laukuma līdz Brīvības ielai atdot ***Baznīcas ielas*** vārdu (Meikulāne 2003a: 7). Jāpiebilst arī, ka *Lielā Baznīcas iela* no visām septiņām šajā rakstā minētajām ielām nosaukuma maiņu ir piedzīvojusi visbiežāk – četras reizes.

Bach-Strasse jeb ***Strauta iela*** atradusies blakus Bērzes upei un savu nosaukumu acīmredzot arī guvusi pēc tās atrašanās vietas, taču mēs šobrīd varētu jautāt – kāpēc ***Strauta iela***, nevis *Upes iela* (kā to vēlāk patiesi sauc). Apskatot tagadējo Dobeles pilsētas karti vai Bērzes upi dabā, skaidri redzams, ka vietā, kur sākas iela, pār upi ir tilts, aiz kura upe kļūst daudz šaurāka un varbūt tāpēc arī patiesi atgādinājusi strautu (kaut gan 1885. gada plānā upes sašaurinājums nav īpaši manāms, taču tilts, šķiet, gan ir atzīmēts jau tolaik). 20. gs. 30. gadu ceļvežos redzams, ka ***Strauta iela*** kļuvusi par *Upes ielu* (Stabrovskā 1990: 2). Bet 1963. gadā iela pārdēvēta par ***Jāņa Rudzutaka ielu***. Kā iela tikusi pie šāda nosaukuma, lasāms 1963. gada 7. septembra „Darba Uzvarā”: „20. jūnijā saņēmām vēstuli, kurā Dobeles rajona sadzīves pakalpojumu kombināta darbinieks E. Bauzis ierosināja godināt revolucionāru Jāņa Rudzutaka un Roberta Bauzes piemiņas, nosaucot ielas viņu vārdā. Redakcija šo priekšlikumu

nosūtīja Dobeles izpildkomitejai. Jautājumu kopīgi ar aktīvu izskatīja izpildkomitejas sēdē, kur 24. augustā, kā mums paziņoja izpildkomitejas priekšsēdētāja v. i. E. Barkovičs, pieņemts lēmums Ausmas ielu pārdēvēt par Roberta Bauzes ielu, bet Upes ielu nosaukt Jāņa Rudzutaka vārdā.” (DU 1963: 3) Bet kopš 1990. gada (kad, kā jau minēts, pilsētā notiek vēsturisko ielu nosaukumu atjaunošana) iela atkal atgūst savu iepriekšējo nosaukumu – *Upes iela*.

Grünhofsche Strasse jeb *Zaļās muižas iela*. Vārds 19. gadsimtā ielai dots tāpēc, ka šis ceļš tolaik no Dobeles ir vedis uz 20 kilometrus attālo Zaļo muižu Zaļeniekos (Meikulāne 2003d: 7). Diemžēl neizdevās noskaidrot, kad *Zaļās muižas iela* kļuva par *Zaļo ielu*, taču 1958. gada 18. jūlijā izpildkomiteja izskatījusi priekšlikumu *Zaļo ielu* nosaukt revolucionāru kustības darbinieka Dāvida Beikas vārdā, kurš 1905. gada revolūcijas laikā ir bijis viens no mežabrāļu kustības vadītājiem Dobeles novadā. No šī formulējuma gan nav skaidrs, kad *Zaļā iela* kļuva par *Dāvida Beikas ielu* (Stabrovskā 1990: 3). Dāvida Beikas (1885–1946) dzīves gaitas visai cieši savijušās ar Dobeli – mācījies Dobeles pagasta skolā un O. Feldmaņa privātskolā. 1903.–1905. g. bijis skolotājs Dobelē, viens no LSDSP Dobeles lauku centra „Uzvara” organizētājiem, aktīvs 1905. g. revolūcijas dalībnieks, Dobeles rīcības komitejas loceklis (1905. g.), viens no Dobeles novada mežabrāļu vadītājiem (1905.–1906. g.) (Ziemelis 1967: 200). Turklāt zīmīgi, ka Dāvida Beikas vārdā nosaukta iela, kas, kā jau minēts, ved uz Zaļeniekiem – Dāvida Beikas dzimto pagastu. Šeit, runājot par transantroponīmiskas cilmes ielu nosaukumiem, gribētos atgādināt kādu faktu. Kā redzējām arī iepriekš, nereti ielas tiek nosauktas par godu ievērojamiem cilvēkiem. Taču visi iepriekš minētie Dobeles ielu nosaukumi, kas nesuši kādas tā laika slavenības vārdu, šķiet, doti par godu cilvēkiem, kam nav bijis tiešas saistības ar Dobeli vai tās tuvējo apkārtni. Citādi tas, kā jau redzējām, ir ar Dāvida Beikas ielu. Manuprāt, ideja dot ielām ievērojamu cilvēku vārdus ir apsveicama, ja vien tas nav kā varas un propagandas ierocis, tāpēc daudz vairāk iepriecina tie ielu nosaukumi, kas nes kāda kultūras darbinieka vārdu, sevišķi kāda novadnieka vārdu, kurš attiecīgajā pilsētā vai tās apkārtņē dzimis, dzīvojis vai izdarījis kādu nozīmīgu darbu. Piemēram, Dobelē ir šeit savulaik dzīvojušās gleznotājas un rakstnieces Hildas Vīkas vārdā nosaukta iela (*Hildas Vīkas iela*), netālu esošā Šķībes pagasta Vīgantos (tagad. Auru pagastā) dzimušā rakstnieka Augusta Deglava vārdā nosaukta iela (*Deglava iela*), latviešu Dainutēva Krišjāņa Barona vārdā nosaukta iela (*Krišjāņa Barona iela*; Dainutēvs Dobelē gājis skolā) vai Dobeles pirmās slimnīcas dibinātāja un vadītāja Edgara Francmaņa vārdā nosaukta iela (*Edgara Francmaņa iela*). Bet, atgriežoties pie Dāvida Beikas ielas, jāpiebilst, ka savu iepriekšējo nosaukumu – *Zaļā iela* – tā atguva tikai 1990. gadā ar Dobeles pilsētas deputātu padomes lēmumu (Meikulāne 2003d: 7).

Schulen-Strasse jeb *Skolas iela*. Ielai nosaukums radies ar līdzīgu motivāciju kā *Zaļajai ielai*. Proti, tas bijis taisnākais ceļš uz skolu, kas tolaik atradusies Dobeles draudzes Ķesteros. 1929. gadā Skolas iela tiek saīsināta, līdz ar to Skolas iela beidzas krustojumā ar tagadējo Krasta ielu. (Meikulāne 2003f: 7) Šajā gadā bijušo Skolas ielas turpinājumu no Atmatas ielas līdz Parūķu dzirnavām uz Zaļo ielu nosauc par Meža prospektu (DV 1929: 3), kas 1948.–1990. g. ir Imanta Sudmaļa iela. 1948. gada 20. oktobrī Dobeles izpildkomiteja pieņēma lēmumu par godu komjaunatnes 30. gadadienai *Skolas ielu* pārdēvēt par *Komjaunatnes ielu* (Stabrovskā 1990: 3), kura tā tika saukta līdz 1990. gadam, kad iela atguva savu sākotnējo nosaukumu – *Skolas iela*. Pieminēšanas vērta ir vēl kāda lieta – pēc sākumskolas pedagogu iniciatīvas 1998. gada 10. maijā (Mātes dienā) tika sarīkoti Skolas ielas svētki; par godu tiem tika izdota arī „Skolas Ielas Avīze” un radīts svētku karogs (Meikulāne 2003f: 7).

Lai gan rakstā vēsturiskā aspektā aplūkoti tikai septiņu ielu nosaukumi, nosaukumu maiņu dēļ dažādu, savstarpēji atšķirīgu urbanonīmu ir krietni vairāk – 19. Kā redzējām, arī šie nosaukumi ļauj konstatēt vairākas (kaut, protams, ne visas) urbanonīmu motivācijas un semantikas likumsakarības, kas, jāatzīst, laika gaitā īpaši nav mainījušās, mainījies vien atšķirīgo motivāciju relatīvais nozīmīgums dažādos laikmetos. Sākotnējā motivācija 19. gadsimtā saistīta tikai ar reālo situāciju, ar reālajiem objektiem ielas tuvumā vai reālo ielas virzību. 20. gadsimtā priekšplānā izvirzās ideoloģiskā motivācija – viena neatkarības gados (20.–30. gados), cita – padomju okupācijas gados. Savukārt pēc neatkarības atjaunošanas (90. gados), arī ne bez sava ideoloģiska pamatojuma, notiek senāko nosaukumu atjaunošana.

Bibliogrāfija

1. Balode, L. (2003) Ielu nosaukumi zem vēstures riteņiem. *Valoda vēstures dzirnakmeņos. Akadēmiķa Jāņa Endzelīna 130. dzimšanas dienas atceres starptautiskās zinātniskās konferences materiāli. 2003. gada 20.–21. februāris*, Rīga: LU Latviešu valodas institūts. 3.–11. lpp.
2. Bambals, A. (2006) Nelokāmais boļševiks. *Mājas Viesis*, 26. maijs: 20., 21. lpp.
3. DU (1963) Dobelē pārdēvētas ielas. *Darba Uzvara*, 7. septembris: 3. lpp.
4. DV (1929) Dobeles pilsētas jauno ielu nosaukumi. *Dobeles Vēstnesis*, 13. jūnijs: 3., 4. lpp.
5. Meikulāne, S. (2003a) Ar Baznīcas vārdu. *Zemgale*, 19. jūlijs: 7. lpp.
6. Meikulāne, S. (2003b) Ar uzvaras vārdu. *Zemgale*, 17. maijs: 7. lpp.
7. Meikulāne, S. (2003c) Galvenā, senākā – Lielā iela. *Zemgale*, 1. februāris: 7. lpp.
8. Meikulāne, S. (2003d) Pa Zaļo ielu – uz Zaļeniekiem. *Zemgale*, 18. oktobris: 7. lpp.
9. Meikulāne, S. (2003e) Senāk Pasta, tagad – Viestura. *Zemgale*, 12. aprīlis: 7. lpp.
10. Meikulāne, S. (2003f) Skolas un ne tikai tās Skolas ielā. *Zemgale*, 29. novembris: 7. lpp.
11. *Plan von Doblen*. (1985) Vermessen vom Revisor S. Klein, Rīga.
12. Stabrovskā, M. (1990) Ielas un laiks. „Neatbilst laikmeta garam...”. *Komunārs*, 30. janvāris: 2., 3. lpp.

13. Ziemeļis, S. (1967) Beika Dāvids. *Latvijas PSR mazā enciklopēdija*. I sējums. Abava–Juveris, galv. red. V. Samsons, Rīga: Zinātne. 200. lpp.